

POSUDEK OPONENTA NA DIPLOMOVOU PRÁCI

Jméno a příjmení autora diplomové práce: *RNDr. Jan Oldřich Krůza, Ph.D.*

Název předložené diplomové práce: *Poselství Karla Makoně*

Oponent: *ThDr. Dalibor Jiří Vik, Ph.D.*

Praha, 2. 9. 2022

Autor se rozhodl přiblížit ve své práci jádro učení českého mystika Karla Makoně. Vstoupil tím prakticky na neprobádanou půdu, protože sekundární literatura na toto téma téměř neexistuje – až na pár dílčích výjimek, které pan kolega Krůza zná, uvádí a provádí jejich zevrubné představení, analýzu i hodnocení. Do tohoto pojednání zahrnuje navíc i kvalifikační akademické práce, což velmi oceňuji a svědčí to o autorově pečlivosti a snaze o komplexní pojednání tématu (bohužel to u většiny kvalifikačních prací stále není samozřejmé).

Sympatická je také Krůzova snaha alespoň částečně narušit „hagiografický“ charakter, kterým se práce podobného typu velmi často vyznačují (komu z nás se to již někdy nestalo?). Činí tak několika výrazovými prostředky, které by si zasloužily pisatelů kvalifikačních prací obecného osvojení. Jednak sám mnohokrát upozorňuje na svou vlastní pozitivní podjatost (Patočka by řekl, že přiznává svůj bytostný interes) a je vždy otevřený ohledně své metody včetně jejich subjektivních prvků. Dále nechává často čtenáře, aby si vlastní úsudek učinil sám a neklade žádné finální hodnocení. Také se snaží zařadit Makoně do širších souvislostí (nejen) české mystiky a částečně jeho přístup srovnat i s dalšími dvěma nepoměrně známějšími velikány, Karlem Weinfurterem a Eduardem Tomášem, což rovněž hodnotím velmi kladně. A konečně ukazuje, že dokáže být vůči primárnímu zdroji i kritický (např. závěrečná kapitola 7.2).

Nejvýživnější část celé práce nicméně tvoří hlavní stať, v níž se Krůza snaží sám, bez vnější opory, stanovit ústřední body a témata Makoňovy nauky. Za pramenný základ si velmi netypicky zvolil nikoli Makoněm vytvořený psaný korpus, ale audionahrávky jeho přednášek, které v průběhu Makoňova života pořizoval jeden z jeho žáků. Zde se Krůza musel potýkat s takřka nepřehledným množstvím materiálu v podobě mluveného slova, které by zpracovat bylo za normálních okolností nad síly jednotlivce – autor si zde vypomohl originální a v práci detailně představenou výpočetní metodou, která mu umožnila tematicky prohledávat a analyzovat velké množství mluveného textu. Na jejím základě byl autor schopen hlavního výkonu, totiž snahy o rekonstrukci něčeho, co bychom mohli nazvat „systematicko-teologickým jádrem“ Makoňova učení. Osnovou tohoto pojednání se autor víceméně přidržel tradičních témat systematicko-teologických traktátů (*De deo uno, De deo trino, De creatione, De homine, De Christo, De novissimis* atd.), k nimž se pokusil přiřadit reprezentativní a relevantní Makoňovy výroky. Ty následně doplňuje vlastními komentáři a pokusem o interpretaci, místy se rovněž snaží srovnat je s tradiční křesťanskou naukou (zde ovšem systematicky nepostupuje, provést podobné pojednání by si pravděpodobně vyžádalo další kvalifikační práci). Z tohoto srovnání pak někde může konstatovat konvergenci, někde divergenci, to ovšem nakonec nejspíš není zas až tak podstatné, protože Makoň nikdy nevystupuje jako církevní autorita, ale celkem v souladu s „univerzalistickým“ proudem mystické tradice interpretuje křesťanské učení a biblickou obraznost mnohdy

svérázným a kreativním způsobem, řídí se spíš poznáním a zjevením, kterého se mu dostalo osobně.

Shrnutí: Z důvodů, které jsem stručně uvedl výše, považuji předkládanou diplomovou práci za rozhodně nadprůměrnou. Pan kolega Krůza zde projevils dvojnásobnou originalitu. Nejen že si vybral nové, zajímavé a dosud akademicky nezpracované téma, ale zvolil také ve společenských vědách neotřelou, a snad dokonce i průkopnickou metodologii. Tato kombinace spolu s autorovým až vášnivým zaujetím pro daný syžet a volným, takřka nenuceným a upřímně otevřeným literárním stylem, daly za vznik pozoruhodné práci, která se dobře čte a zároveň si zachovává (zejména v oblastech, které odpovídají jeho původnímu studijnímu zaměření a kde se autor cítí „doma“) odpovídající úroveň odbornosti. Největší potenciál práce spatřuji v následujících bodech: (1) představení osobnosti, která je až na úzký kruh jeho bývalých posluchačů a jejich následovníků prakticky neznámá, (2) zajímavé využití metody počítačové jazykové analýzy ve společenských vědách.

Práci jednoznačně doporučuji k obhajobě a navrhuji známku **výborně**.

Témata k případné diskusi u obhajoby:

(1) Jediné, co bych jako oponent mohl snad uvést na vrub, jsou některé pasáže, kde se autor snaží právě o jakési porovnání Makoňova učení a církevní tradice. Zmíněná snaha vyznívá totiž někde mírně šablonovitě či poněkud křečovitě - viz např. pojem hereze (s. 70), který je zde dle mého soudu užitý nadbytečně, protože mystika tvoří složku každého velkého náboženství: žije zdánlivě na jeho periferii, avšak nevyzpytatelnými proudy ovlivňuje, spoluutváří a revitalizuje i jeho střed a velké náboženské tradice jsou si této organické symbiózy velmi dobře vědomy – jedná se dle mého soudu prostě o dva rozdílné autonomní žánry či „životní naladění“: jeden hovoří od srdce k srdci, druhý s nárokem na univerzalitu a „oikumenicitu“. Existují někdy „vedle sebe“, někdy pospolu, někdy v antagonismu a někdy v plodné spolupráci, avšak vždycky nutně. Z tohoto hlediska by proto jejich případný vzájemný kategorický odsudek nedával vlastně příliš smysl. Makoň to sám naznačuje, když odrazuje od vzniku nějaké „makoňovské církve“ (tj. nechce vystupovat jako církevní autorita, ani snad jako „reformátor“). Tuto poznámku nemíním jako výtku autorovi, spíš jako podnět k dalšímu promyšlení daných vztahů. Není totiž podle mě nutné dokazovat, že „Makoň není heretik“, stejně jako by bylo naprosto zbytečné z druhé strany dokazovat, že jím (snad) je.

(2) Byť jsem výše označil zapojení metody analýzy „velkých dat“ do společenskovední práce za originální (a z formálního, akademického hlediska zcela oprávněné), vnucovala se mi při čtení práce neustále myšlenka, zda je to vzhledem k charakteru samotného tématu z jeho jakési „vnitřní logiky“ skutečně metoda adekvátní. Zajímalo by mě proto, zda si autor sám tuto otázku položil.

+djk